

TOISTOKATETROINNIN POTILASOHJAUS ASiantuntijasairaanhoidajien kuvaamana

Pirkko Kinnunen

Keski-Suomen keskussairaala

Opinnäytetyö, sh YAMK, kliininen asiantuntija

TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

- Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata toistokatetrointia tarvitsevan potilaan ohjausta asiantuntijasairaanhoidajien näkökulmasta.
- Tavoitteena oli selvittää, millaisia sisältöjä asiantuntijasairaanhoidajat kuvaavat toistokatetrointia tarvitsevan potilaan ohjauksessa ja millaiset tekijät edistävät ja estävät potilaiden sitoutumista toistokatetrointiin sekä miten asiantuntijasairaanhoidajat arvioivat ohjauksen muuttuvan tulevaisuudessa.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

- 1) Millaisia sisältöjä asiantuntijasairaanhoidajat kuvaavat toistokatetrointia tarvitsevan potilaan ohjauksessa?
- 2) Millaiset tekijät edistävät ja estävät potilaiden sitoutumista toistokatetroinnin suorittamiseen asiantuntijasairaanhoidajien kuvaamana?
- 3) Miten asiantuntijasairaanhoidajat ajattelevat toistokatetrointiohjauksen muuttuvan tulevaisuudessa?

Menetelmä

- Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus

Kohderyhmä ja aineiston keruu

- Asiantuntijasairaanhoidajat (uroterapeutit)
- Yhteistyössä Urhot ry:n kanssa, aineisto kerättiin jäseniltä Webropol-linkin avulla

Aineisto ja sen analyysi

- N=25
- Aineistolähtöinen laadullinen eli induktiivinen sisällönanalyysi

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

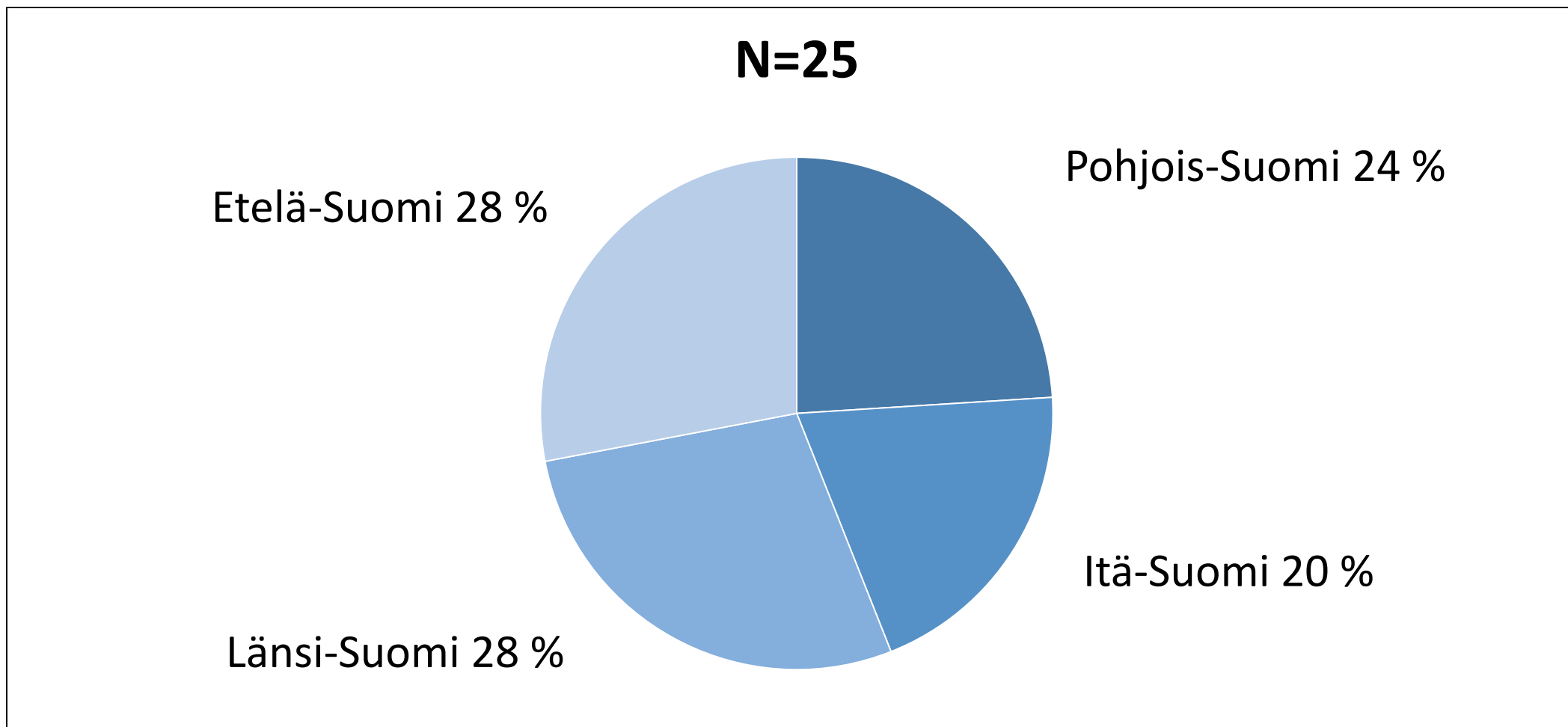
AINEISTON ANALYYSIERIMERKKI

ALKUPERÄISILMAISUT	PELKISTYS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
"Potilaalle suullinen tieto jo etukäteen, mitä varten on ohjaukseen tulossa"ash2	Ohjauksen syyn tiedottaminen potilaalle	Suullinen etukäteisinformaatio ohjauksen syystä ja tarkoituksesta	Ohjaustilannetta edeltävä informaatio	Tiedollinen tukeminen
"Katetrointiopas ennakkoon potilaalle luettavaksi"ash20	Ennen ohjausta katetrointiopas potilaalle tutustumista varten	Kirjallinen etukäteisinformaatio toistokatetrointiin liittyen		
"Annan potilaalle ensin oppaan tutustumista varten"ash19				
"Etukäteen potilaalle lähetetty materiaali, tietoa katetroinnista teoriassa"ash3				

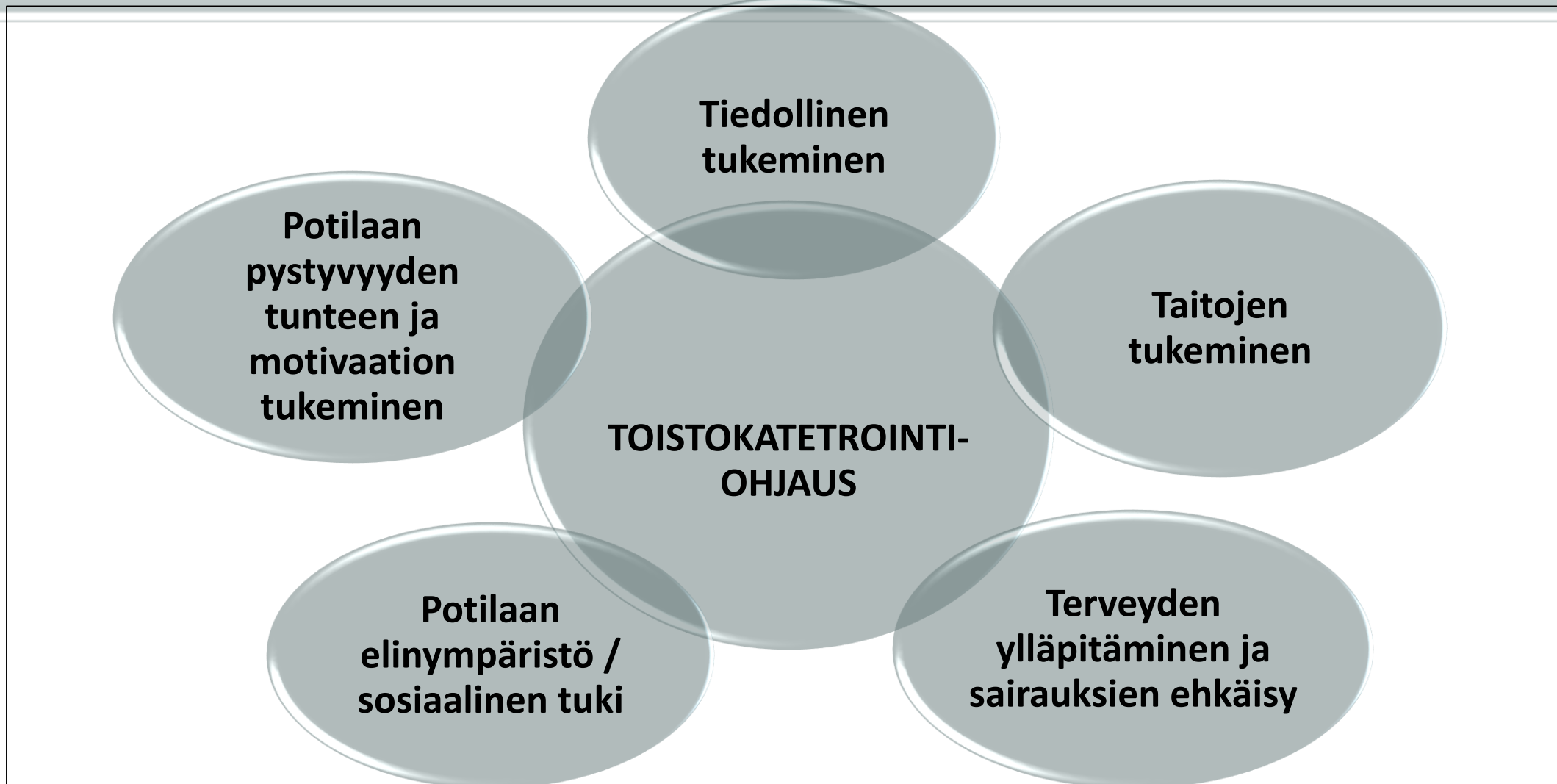
TUTKIMUKSEN TULOKSET

TAUSTATIEDOT	VUOTTA	(N=25)	KESKIARVO
IKÄ	39 – 49	n=11	51 vuotta
	50 – 60	n=12	
	61 – 63	n=2	
TYÖKOKEMUS	12 – 20	n=9	27 vuotta
	21 – 30	n=7	
	31 – 40	n=9	
KOKEMUS KATETROINTIOHJAUKSESTA	1 – 10	n=7	15 vuotta
	11 – 20	n=14	
	21 – 29	n=4	

VASTAAJAT ALUEITTAIN

TOISTOKATETROINTIOHJAUKSEN SISÄLLÖN PÄÄLUOKAT

- Suullinen ja kirjallinen informaatio tärkeää jo ennen katetrointiohjaustilannetta.
- Yksilöllinen tieto ohjaustilanteessa: lääketieteellinen syy katetrointeihin, tarkoitus, hyödyt ja katetroimattomuuden mahdollisesti aiheuttamat haitat terveydelle.
- Ohjaus virtsaamisen fysiologiasta ja virtsateiden anatomiasta, potilaiden helpompi ymmärtää katetroinnin merkitys oman terveyden kannalta.
- Ohjausmateriaalin käyttö: kuvat, piirroksot, videot, animaatiot, oppaat ja ns. opetustorsot helpottavat ohjausta.

TIEDOLLINEN TUKEMINEN

- Erilaiset katetrivaihtoehdot ja suoritusta helpottavien apuvälineiden esittely, yksilöllinen valinta ja käytön ohjaus yhteistyössä potilaan ja mahdollisten läheisten kanssa.
- Katetrien hävittäminen ja valitun katetrin kirjallinen ohje.
- Yksilölliset suulliset ja kirjalliset toimintaohjeet.
- Katetrien saatavuus ja hankinta potilaan kotikunnasta.
- Hoitotarvikelähete ja mahdollinen katetrien kotiinkuljetusmahdollisuus.
- Välineiden maksuttomuus potilaalle.
- Aloituspakkaus katetreista kokeilua varten.

TIEDOLLINEN TUKEMINEN

Konkreettiset toistokatetroinnin suorittamiseen liittyvät toimet

Potilaan osallistaminen katetrointitapahtumaan ja katetroinnin harjoittelu

- Potilaan henkilökohtainen hygienia ja katetrointiin liittyvä aseptinen toiminta.
- Katetrien oikeanlainen puhdas säilytys.
- Potilaalle parhaan katetrointiasennon selvittäminen. Liikerajoitusten ja motoriikan huomioiminen.
- Toistokatetroinnin eri vaiheet, katetrointitekniikka.
- Rauhallinen ohjaustila ja optimaaliset olosuhteet harjoitteluun, WC-tila.

TAITOJEN
TUKEMINEN

- Virtsarakon toimintaan liittyvien elämäntapojen ohjaus: riittävä nesteiden nauttiminen ja vatsan säännöllisestä toiminnasta huolehtiminen.
- Virtsarakon toimintaan liittyvien lääkitysten selvittäminen ja niiden käytön ohjaus.
- Seksuaaliterveyden huomioiminen.
- Naisten limakalvojen hoitoon liittyvät asiat.
- Virtsatieinfektioiden ehkäisy, niiden tunnistaminen ja hoito.

TERVEYDEN YLLÄPITÄMINEN JA SAIRAUKSIEN EHKÄISY

- Toistokatetroinnin juurruttaminen potilaan elinympäristöön. Omatoimisen toistokatetroinnin suunnittelu kotiolosuhteisiin ja erilaisiin ympäristöihin:
- Kotiolojen, harrastusten, elintapojen ja sosiaalisen elämän kartoitus.
- Potilaan läheisen mukanaolo ohjaustilanteessa toivottavaa ja tärkeää.

POTILAAN ELINYMPÄRISTÖ / SOSIAALINEN TUKI

- Jatkohoidon tukeminen.
- Ongelmatilanteissa toimiminen.
- Turvallinen ja rauhallinen ohjausilmapiiri tukevat intiimiä ohjaustilannetta.
- Kannustaminen kertomaan katetrointiin liittyvistä tuntemuksista, motivaatiosta ja kotona selviytymisestä.
- Potilaan kannustaminen, positiivinen palaute.

POTILAAN
PYSTYVYYDEN
TUNTEEN JA
MOTIVAATION
TUKEMINEN

TOISTOKATETROINTIIN SITOUTUMISTA EDISTÄVÄT JA ESTÄVÄT TEKIJÄT - PÄÄLUOKAT

Ohjaajaan liittyvät tekijät

Potilaaseen liittyvät tekijät

Toistokatetrointiin
sitoutumista edistävät
/ estävät tekijät

Ympäristöön, olosuhteisiin ja
ilmapiiriin liittyvät tekijät

Välineisiin liittyvät tekijät

TOISTOKATETROINTIIN SITOUTUMISTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT

- **Ohjaajaan liittyvät edistävät tekijät:**

- Asiantuntemus ja osaaminen
- Hyvät ohjaustaidot
- Osallistava, yksilöllinen ohjaustapa
- Hyvät ihmissuhdetaidot ja potilaan kohtaamistaidot
- Ohjaaja osoittaa yksilöllistä kiinnostusta potilasta potilaan ongelmiin
- Ohjaaja osaa perustella yksilöllisen katetrointitarpeen ja lääketieteellisen syyn
- Ohjaajan taito käyttää oppimista tukevaa ohjausmateriaalia
- Asioiden puhuminen potilaalle ymmärrettävällä tavalla
- Varoittavat esimerkit???

POTILAASEEN LIITTYVÄT TOISTOKATETROINTIA EDISTÄVÄT TEKIJÄT:

- Potilaan kiinnostus omaa terveyttään kohtaan
- Halu oppia
- Etukäteisinformaatio ohjauksen sisällöstä, jotta potilas voi valmistautua asiaan
- Potilaan hyvät psyykkiset ja fyysiset edellytykset toistokatetroinnin suorittamiseen
- Potilaan positiivinen tunnetila ja tasapainoinen suhde omaa kehoaan kohtaan
- Negatiivisten katetrointikokemusten puuttuminen ja avoin suhtautuminen asioihin
- Potilaan usko omiin kykyihinsä ja positiiviset katetrointikokemukset

POTILAASEEN LIITTYVÄT TOISTOKATETROINTIA EDISTÄVÄT TEKIJÄT...

Toistokatetroinnin positiiviset vaikutukset potilaan elämänlaatuun, sosiaaliseen elämään ja terveyteen:

- Oireiden helpottuminen, virtsainkontinenssin tai tiheävirtsaisuuden väheneminen ja helpompi liikkuminen ilman kestokatetria
- Sosiaalisen elämän laajeneminen, itsenäisyyden lisääntyminen
- Virtsatietulehdusten ja kipujen väheneminen
- Yöunien paraneminen
- Akuutin hoidon, sairaalahoidon ja lääkkeiden käytön väheneminen

YMPÄRISTÖÖN, OLOSUHTEISIIN JA ILMAPIIRIIN LIITTYVÄT TOISTOKATETROINTIA EDISTÄVÄT TEKIJÄT:

- Tuvallinen ja kannustava ohjausilmapiiri, riittävästi aikaa
- Potilaan ja hoitajan välinen luottamuksellinen ja kannustava vuorovaikutussuhde
- Potilaan hyvä kohtaaminen, potilaan yksilöllinen huomiointi
- Läheisten tuki, vertaistuki
- Katetrointitapahtuman suunnittelu kotiolosuhteisiin
- Rauhallinen ohjaustila
- Hoidon jatkuvuuden turvaaminen, yhteydenottomahdollisuus, uusi ohjausaika

VÄLINEISIIN LIITTYVÄT TOISTOKATETROINTIA EDISTÄVÄT TEKIJÄT:

- Potilaan saatava käyttöönsä hänelle paras ja helppokäyttöisin katetri, jolla parhaiten onnistuu katetroinnin suorittamaan
- Katetrointia helpottavat apuvälineet
- Välineiden maksuttomuus

TOISTOKATETROINTIIN SITOUTUMISTA ESTÄVÄT TEKIJÄT

- Potilaan puutteellinen ymmärrys
- Potilaalla liian vähän tietoa omasta sairaudestaan
- Potilas kokee katetroinnin vaikeana ja työläänä toteuttaa jokapäiväisessä elämässään
- Potilaalle toive muista hoitovaihtoehdoista
- Potilaan fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset rajoitteet: fyysiset sairaudet, obeesiteetti, motoriset toimintahäiriöt, psyykkiset sairaudet, muistisairaudet, korkea ikä, päihteet ja muut sosiaaliset ongelmat
- Rauhaton ohjaustila, potilaan huonot kotiolosuhteet

TOISTOKATETROINTIIN SITOUTUMISTA ESTÄVÄT TEKIJÄT...

- Potilaan huono motivaatio ja kielteinen suhtautuminen asiaan, potilas ei halua harjoitella katetrointia ohjaustilanteessa tai potilas on valmistautunut ohjaukseen huonosti
- Potilaalta puuttuu sairauden tunne, hän ei koe virtsaamisoireita sairautena tai elämää haittaavana tekijänä
- Potilaalla katetroinnista huonot, epämiellyttävät kokemukset
- Kivun ja itsensä vahingoittamisen pelko, ennakkoluulot, toimenpidekammo, katetrointivaikeudet ja erilaiset komplikaatiot katetrointien yhteydessä, ajan puute
- Häpeä, epävarmuus asian suhteen

TOISTOKATETROINTIIN SITOUTUMISTA ESTÄVÄT TEKIJÄT...

- Ohjaajan puutteellinen osaaminen
- Ohjaus riittämätöntä, puutteellista
- Potilas ei saa ohjausta lainkaan
- Ohjaajan hyökkäävä tai kiireinen käytös
- Ohjaaja ei anna potilaalle riittävästi aikaa ja mahdollisuutta esittää kysymyksiä
- Ohjaaja ei kunnioita potilaan katetroimattomuuspäätöstä
- Potilaalle sopimaton, hankala ja epäkäytännöllinen katetri
- Huono katetrien saatavuus, vaihtuminen toiseen kesken käytön, vaihtoehtojen puute, huonot oheisvälineet

TOISTOKATETROINTIOHJAUS TULEVAISUUDESSA

- Toistokatetrointi hoitomenetelmänä yleistyy
- Potilaiden tietoisuus toistokatetroinnista lisääntyy
- Vuorovaikutuksellisen katetrointiohjauksen apuna tietotekniikka ja luotettava tieto
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Katetrointiin liittyvä tuotevalikoima kehittyy ja monipuolistuu
- Uudet lääketieteelliset innovaatiot korvaavat toistokatetroinnin
- Katetrointiohjausta antavien sairaanhoitajien osaaminen lisääntyy
- Terveystieteiden uudistukset parantavat toistokatetrointiohjauksen laatua
- Kuntien taloudellisten resurssien muutokset vaikuttavat katetrointiin liittyvien välineiden saatavuuteen

JOHTOPÄÄTÖKSET

- Toistokatetrointiohjauksen sisältö on monipuolista ja potilaslähtöistä ohjaustoimintaa, jossa korostuvat potilaan osallisuus sekä ohjausta antavan asiantuntijasairaanhoidajan ammatillinen osaaminen.
- Asiantuntijasairaanhoidajat tunnistavat ja huomioivat hoitoon sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä ohjauksensa aikana.
- Katetrointiin sitoutumiseen liittyvät estävät ja edistävät tekijät tulevat esille tässä tutkimuksessa vastaavanlaisina kuin potilaille tehdyissä aikaisemmissa laadullisissa tutkimuksissa.
- Tulevaisuuden toistokatetrointiohjauksen visioinnissa asiantuntijasairaanhoidajien näkemykset ovat samansuuntaisia terveydenhuollon tulevaisuuden yleisten megatrendien kanssa.

JOHTOPÄÄTÖKSET...

- Asiantuntijasairaanhoitajat käsittelevät toistokatetrointiohjauksessa vain vähän seksuaaliterveyteen liittyviä asioita ja näiden asioiden puheeksi ottaminen olisi ohjaustilanteessa suositeltavaa.
- Vastaajien esille nostama varoittavien esimerkkien käyttö ohjauksen tukena saattaa tutkitusti aiheuttaa potilaissa muutosvastarintaa ja torjuntaa.
- Potilaat voivat jäädä vaille asianmukaista toistokatetrointiohjausta. Välineiden ja kirjallisten ohjeiden antaminen ilman riittävää ohjausta saattaa vaarantaa potilasturvallisuutta.

JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

- Ilmiön tarkastelu potilaiden, potilaiden läheisten tai terveyspalveluiden tuottajien näkökulmasta.
- Toistokatetroinnin vaikutukset potilaiden seksuaaliterveyteen ja / tai elämänlaatuun.
- Ohjaukselliset erot ja kokemukset naisten, miesten tai lasten toistokatetrointiohjauksesta.
- Digitaalisten ohjausmenetelmien käytettävyyden arviointi.
- Toimintaan liittyvien kustannusten selvittäminen.
- Vertaileva tutkimus eri sairaanhoitopiirien välillä. Hoitotarvikejakeluun liittyvä toiminta.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019091618553>

